

**E. Ü. HEMŞİRELİK YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNİN SİGARA İÇME SIKLIĞI VE SİGARA
KONUSUNDAKİ TUTUMLARI**

Süheyla ALTUĞ ÖZSOY*

Selma AKKAŞ
ÖNCEL**

Sigara içimi binlerce insanın erken ölümüne neden olurken, yol açtığı hastalıklar nedeniyle de ulusal ekonomiye büyük btr yük getirmektedir (13). Sigara içme ya da tütün kullanma dünyanın ve Türkiye'nin en önemli halk sağlığı sorunlarından biridir. Kısa sürede alışkanlık yapabilen sigara: kullanan kişiye ekonomik kayıplanm yanında, içindeki maddelerle organizmayı olumsuz yönde etkilemekte ve sağlığa zarar vermektedir (3).

Tüm dünyada gelişmiş ülkelerde sigara tüketimi 1965'lerden sonra yavaş yavaş azalırken, gelişmekte olau ülkelerde her yıl % 1 oranında artmaktadır (5). Bugün az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadınların %5'den azı, erkeklerin %50'den fazlası sigara kullanmaktadır. 1988 yılında Türkiye'de sigara içme oranı erkeklerde % 63, kadınlarda %24 oranında iken 1986 yılında İsveç'te sigara içme oranı erkeklerde %24, kadınlarda %28 oranındadır. Türkiye'de 15 yaş üstü nüfusun %43.5'i sigara içmektedir (13, 16).

Her yıl dünyada 3.000.000 insanın tütün kullanmasına bağlı nedenlerle ölmekte olduğu gösterilmiştir. Sigara nedeni ile olan ölümlerin boyutunu ifade etmek için şu benzetme yapılmaktadır: yılın her günü' 6 jumbo Jet dolusu insan sigara yüzünden hayatını kaybetmektedir (4, 11).

• E. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu İlk Sağlık Hemşirliği AOD. Araş. Gör. •• Yüksek Lisans öğrencisi

Dünya Sağlık örgütü (DSÖ) 31 Mayıs gününü "Dünya Tütünsüzlük Günü" ilan ederek bu yönde kararlı bir savaşın ilk adımını atmıştır. DSÖ genel merkezi dünya sigarasız günleri için aşağıdaki başlıklarda anlaşmaya varmıştır.

- 1990 Tütünsüz büyüme (çocuklar ve gençlere yönelik)
- 1991 Dumansız kamu yerleri ve kamu vasıtaları
- 1992 Dumansız iş yerleri
- 1993 Dumansız sağlık kuruluşları
- 1994 Tütüne karşı kille ılıcüstmı
- 1995 Tütün kontrol ekonomisi

Deneyimler göstermiştir ki sigara ile savaşmada başarılı olan ülkeler toplumsal ve bireysel önlemlerle hem kamu. hem de özel sektörü içine alan politikaları benimseyenlerdir. Sigara alışkanlığı yaygınlığı açısından özel bir önemi olan hekim ve hemşirelerde sigara içme oranı. yerel çalışmalarda genel topluma yakın hatta daha yüksek bulunmuştur (2).

Bu çalışma yakın bir gelecekte sağlık ordusuna katılacak olan hemşire öğrencilerin, sigara konusunda sağl.k eğitimi yoluyla halkı bilinçlendirmesi beklenirken; kendllerinin sigara içme yüzdeleri. ıgara içmeyi etkileyen etmenlerin incelenmesi, kitle iletişim araçları. kampanyalar ve uyarı levhaları konusundaki tutumlarını araştırmak amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, E. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu öğrenci crntn sigara içme prevalansı ve sigara hakkındaki uturnlarru saplamak amacıyla betimleyici olarak planlanmıştır. Araştırmada örnekleme

gidilmemiş, 1992-93 öğrenim yılında öğrenim gören 628 öğrencinin 500 (%79.6)'üne ulaşılmıştır. Veriler soru kağıdı uygulanarak toplanmıştır. Anket formu hakkında kısaca bilgi verilerek, anketin bir araştırmada veri elde etmek için hazırlandığı, başka amaçla kullanılmıyacağı ve bu yüzden öğrencilerin isimlerini yazmamaları özellikle hatırlatılarak anket formu dağıtılmıştır. Bu formda öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, sigara içme durumları, sigara hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesine ilişkin 30 soru bulunmaktadır. Verilerin analizinde yüzdeler, x², ileri x² analizi yöntemlerinden yararlanılmış ve verilerin analizi için Minitab istatistik paket programı kullanılmıştır.

Tanımlamalar:

- Pasif veya Edilgen Sigara İçimi: Gerek sigara içenlerin ağızlarından çıkardıkları dumanları gerekse de yanmakta olan bir sigaradan çıkan dumanları etrafta bulunan kişilerin istem dışı solumasına pasif veya edilgen sigara içimi denir (10, 13, 14).

- Tütün: Nicotiana tabacum L. bitkisinin çeşilli varyetelerinin özel bir şekilde kurutulmuş yapraklarıdır. 17. yüzyıldan beri geniş halk kitleleri tarafından keyif verici olarak kullanılan bir drogdur (17).

- Sigara: En yaygın tütün kullanma şeklidir (1).

BULGULAR VE TARTIŞMA

I. ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde % 25.00'i birinci sınıfta, % 29.40'ı ikinci sınıfta, %23.60'ı üçüncü sınıfta, %22.00'si dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. deneklerin %65.50'inin 9-21 yaş grubunda, %83.60'ı normal lise çıkışlı, %91.20'si çekirdek aile tipinin bir üyesi olup, %68.00'inin geliri giderine göre dengeli bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo I. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre

Sosyo-Demografik Özellikler	S	%
<u>Sınıfı</u>		
1. sınıf	125	25.00
2. sınıf	147	29.40
3. sınıf	115	23.60
4. sınıf	110	22.00
<u>Yaş Grubu</u>		
16- 18	71	14.20
19-21	329	65.80
22-24	92	18.40
25-27	5	1.00
28+ İ	3	0.60
<u>En Sıkın Mızzun Qlunan Qkul</u>		
Sağlık Meslek Lisesi	56	11.20
Kız Meslek Lisesi	1	0.20
Ticaret Lisesi	7	1.40
Normal Lise	418	83.60
Diğer	18	3.60
<u>Aile Tipi</u>		
Çekirdek aile	456	91.20
Ataerkil aile	24	4.80
Geçici geniş aile	15	3.00
Parçalanmış aile	5	1.00
<u>Gelir Düzeyi</u>		
Gellir gidere göre yüksek	47	9.40
Gelir gidere dengeli	340	68.00
Gelir gidere göre az	113	22.60
Toplam	500	100.00

2. **ÖĞİBNCİLERİN SİGARA İÇME DURUMU VE SİGARA İÇMEYİ** ETKİLEYEN
ETMENLERİN İNCELENMESİ

Tablo 2. Öğrencilerin Sigara İçme Durumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	S	%
- <u>Şimdiye kadar en az bir kez sigara içenler*</u>		
Evet	337	67.40
Hayır	163	32.60
- <u>Şimdiye kadar haftada en az bir tane olmak üzere üç ay ya da daha uzun süre sigara içenler</u>		
Evet	167	33.40
Hayır	333	66.60
- <u>Sigara içme sıklığı ••</u>		
Her gün en az bir tane sigara içenler	129	25.80
Günde birden az, haftada en az bir tane içenler	2	5.4
Haftada bir taneden daha az içenler	7	0
Günde içilen sigara miktarı •	1	2.2
Hiç içmeyen	1	0
- <u>Öğrencinin Aile Bireylerinde Sigara Teme •</u>		
Durumu	333	66.60
Sigara içen aile bireyi yok	81	16.20
Sadece anne sigara içiyor	48	9.40
Sadece baba sigara içiyor	21	4.20
Sadece anne ve baba sigara içiyor	18	3.60
Sadece kardeşler sigara içiyor	164	32.80
Sadece anne, baba ve kardeşler sigara içiyor	16	3.20
Anne, baba ve kardeşler sigara içiyor	190	38.00
Anne, baba ve kardeşler sigara içiyor	52	10.40
Sadece kardeşler sigara içiyor	34	6.80
Sadece anne ve kardeşler sigara içiyor	44	8.80

* Yüzdeler toplam denek sayısı (n=500) üzerinden hesaplanmıştır.

Sadece kardeşler sigara içiyor Sadece

** Yüzdeler sigara içen denek sayısı (n=167) üzerinden hesaplanmıştır.

anne baba sigara içiyor Anne baba

- kardeşler sigara içiyor

10

7

Öğrencilerin sigara içme durumuna göre dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün erişkinlik öncesi dönemdeki bireylere yönelik sorular doğrultusunda elde edilen verilere göre; şimdiye kadar en az bir kez sigara içenlerin oranı %67.40 olarak bulunmuştur (16). En az üç ay ya da daha uzun süre sigara içenlerin oranı ise %33.40 olarak bulunmuştur.

Değişik fakültelerdeki öğrencilerin sigara içme yüzdelerine bakıldığında Aykut'un çalışmasında öğrencilerin sigara içme yüzdeki erkeklerde 33.9, kızlarda 12.2 bulunmuştur. Çakıroğlu'nun çalışma-

sında hemşire öğrencilerin sigara içme yüzdesi 32, Özdamar'ın çalışmasında erkeklerin %48.1, kızların %29.1, Çımrırır'ın çalışmasında hemşirelerde sigara içme %20 olarak bulunmuştur (3, 6, 7, 15).

Öğrencilerin sigara içme sıklığını incelediğimizde her gün en az bir tane sigara içenlerin oranı %25.80. günde tüketilen sigara miktarı açısından 1-4 adet içenlerin oranı %16.20 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin birinci derecede yakınları arasında sigara içme durumu %38.00 oranında babaları, %10.40 oranında kardeşlerin sigara içtiği gözlenmiştir.

Öğrencilerin yaş grubu ile içilen sigara miktarı arasında yapılan çok gözlü χ^2 analizi sonucunda fark olduğu saptanmıştır. Farkın nereden kaynaklandığını araştırmak için ileri χ^2 analizi uygulanmıştır. Sonuçta yaş ilerledikçe içilen sigara miktarında artmıştır. Tüm yaş grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2 = 30.032$, $p < 0.01$, $SD = 6$).

Özdamar'ın 1989 yılında yaptığı çalışmada öğrencilerin yaş ilerledikçe sigara içme oranında artış olduğu gözlenmiştir (15).

Öğrencilerin sınıfları ile sigara içme durumu karşılaştırıldığında, sınıflar yükseldikçe sigara içme oranında yükselmektedir. Yapılan χ^2 analizinde $\chi^2 = 21.299$, $SD = 9$, $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Fadiloğlu'nun 1984 yılında hemşirelik yüksek okulu öğrencileri üzerinde, Çımrırır'ın aynı yıl lıp fakültesi öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmalarda öğrencilerin sınıfları ile birlikte sigara içme oranlarında artış saptanmıştır (7, 9).

Aile tipi ve gelir durumu ile sigara içme durumu arasında ilişki anlamsız bulunmuştur.

$$\chi^2 = 7.815, SD = 3, p > 0.05)$$

$$\chi^2 = 5.991, SD = 2, p > 0.05).$$

Sigara içen öğrencilerin ailelerinde sigara içme oranı %70.62, sigara içmeyen öğrencilerin ailelerinde sigara içme oranı %60.10 olarak bulunmuştur. Yapılan x2 analizinde $\alpha = 0.05$ düzeyinde $SD = 1$, $x^2 = 5.48$, ($p < 0.05$) anlamlı fark bulunmuştur. 1985 yılında Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin sigara içme durumu ile ilgili çalışmada öğrencilerin ailelerinde sigara içenlerin oranı arttıkça öğrencilerde de sigara içme oranı da artmaktadır (3. 6).

3. ÖĞRENCİLERİN SİGARA İLE İLGİLİ TUTUM VE DÜŞÜNCELERİ Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin sigara ile ilgili tutumları incelendiğinde sigara içilen ortamda bulunmaktan rahatsız olanların oranı %74.80, sigara içenlerin başkalarına zarar verdiğini düşünenlerin oranı %98.80. aktif sigara içmenin sağlığa zararlı olduğunu bilenlerin oranı %98.60. pasif sigara içiciliğinin sağlığa zararlı olduğunu bilenlerin oranı %90.20'dir.

"Kalabalık ortamlarda sigara içenlerin uyarılması gerekliliğine inanırmusunuz?" sorusuna %85.00 evet yanıtı verilirken, "sigara içenlerle uyarıyor musunuz?" sorusuna %57.40 oranında evet yanıtı verilmiştir (Tablo 3).

Sigara içen öğrencilerin %69.46'sı sigara içtiği zaman uyarıldığını belirtirken. uyarılmaktan rahatsız olanların oranı ise %54.49'dur. Yine sigara içen öğrencilerin %74.25'1 sigarayı bırakmayı düşünmekte olup. sigara içmeyen öğrencilerin %0.90'ı sigara içmeye başlamayı düşünmektedir (Tablo 4). Aykut'un çalışmasında sigara içen öğrencilerin %69'u sigarayı bırakmak istediklerini belirtmişlerdir (3).

Sigara içen öğrencilerin %80.71'i sigara içenlerin uyarılması gerektiğine inanmakta. %47.48'i sigara içenleri uyarmakta. %62.31'1 sigara içenleri uyarmaktan rahatsız olduğunu belirtmiştir. Buna karşın sigara içmeyen öğrencilerin %93.87'si sigara içenlerin uyarılması gerektiğine inanmakta. %77.91'1 sigara içenleri uyarmakla ve %49.69'u sigara içenleri uyarmaktan rahatsız olmaktadır (Tablo 5).

Tüm öğrencilerin %84.40'1 sigara içme ile ilgili uyarı levhalının gerekliliğine inanmaktadır. Sigara içen öğrencilerin %72.46'sı uyarı levhalarını dikkate almaktadırlar. Kitle iletişim araçlarında sigaraya yönelik yayınları öğrencilerin %89.40'1 yetersiz bulurken. sigarayı bırakma kampanyalarını destekleyen öğrencilerin oranı %68.40'dır (Tablo 6). Fadiloğlu'nun araştırmasında öğrencilerin "sigara içmeyelim" kampanyasına katılma oranı %70.7'dir (9).

Tablo 3. HYO Öğrencilerinin Sigara ile İlgili Tutumları

Tutumlar	S	%
Sigara İçilen Ortamda Bulunmanın Rahatsız		
<u>Oluyor musunuz?</u>		
Evet	374	74.80
Hayır	126	25.20
Sigara İçenlerin Başkasına Zarar Verdiğini		
<u>Düşünüyor musunuz?</u>		
Evet	494	98.80
Hayır	6	1.20
Aktif Sigara İçmek İnsan Sağlığına		
<u>Zararlı mıdır ?</u>		
Evet	493	98.60
Hayır	7	1.40
Pasif Sigara İçiciliği İnsan Sağlığına		
<u>Zararlı mıdır ?</u>		
Evet	451	90.20
Hayır	49	9.80
Bulduğunuz Ortamlarda Sigara İçenlerin		
<u>Uyarılması Gerekliliğine İnanıyor musunuz?</u>		
Evet	425	85.00
Hayır	75	15.00
Sigara İçen Kişileri Uyarıyor musunuz?		
Evet	287	57.40
Hayır	213	42.60

Tablo 4 . HYO 'nda Sigara İçen 1:ncilerin İle Sigara Hakkındaki Tutumları

Tutumlar	S	%
<u>sigara tctieiniz tcin Uyarılıyor musunuz ?</u>		
Evet	11	69.4
Hayır	6	6
	5	30.54
Sigara İerken Uyarılmak Sizi Rahatsız Ediyor mu?		
Evet	1	
	91	54.4
Hayır	76	9
Sigarayı Bırakmayı Düşünür müsünüz ?		
		45.5
Evet	12	74.25
	4	1
Hayır	43	25.75

Yüzdeler sigara içen denek sayısı (n=167) üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 5. Sigara İçen ve İçmeyen Öğrencilerin Sigara İçenleri Uyarma Konusundaki Tutumlarına Göre Dağılımı.

Öğrencilerin					
Uyan Konusundaki Tutumları	S	%	S	İçmeyenler %	
Uyan gerekli midir ?	Evet	272	80.71	153	93.87
	Hayır	65	19.29	10	6.13
$\chi^2= 14.007, SD= 1. p<0.01$					
Öğrencilerin Uyarı Konusundaki Tutumları		İçenler		İçmeyenler	
		S	%	S	%
Uyarıyor musunuz?	Evet	160	47.48	127	77.91
	Hayır	177	52.52	36	22.09
$\chi^2=.41.621. SD= 1. p<0.01$					
Uyarmaktan rahatsız olur musunuz?	Evet	210	62.31	81	49.69
	Hayır	127	37.69	82	50.31
$\chi^2=7.94, SD= 1. p<0.01$					
Toplam		163	100.00	337	100.00

Tablo 6. Öğrencilerin Uyarı Levhaları, Kille İletişim Araçları ve Kampanyalar Hakkındaki Tutumları

Tutumlar	S	%
Yaşadığınız yerlerde sigara içme ile ilgili Uyarı Levhaları Gerekli midir?		
Evet	42	84.40
Hayır	2	15.60
	78	
Sigara ile ilgili Uyarı Levhalarına Uyuyor musunuz?		
Evet	12	72.4
Hayır	1	6
	46	27.5
		4
Kille İletişim Araçlarında Sigaraya Yönelik Uyarılar Yeterli Buluyor musunuz?	53	10.6
Evet	447	0
Hayır		89.4
		0
Sigarayı Bırakma Kampanyalarını Destekliyor musunuz?		
Evet	34	68.4
Hayır	2	0
	15	31.6
	8	0

• Yüzdeler sigara içen denek sayısı (n=167) üzerinden hesaplanmıştır. •• Diğer yüzdeler toplam denek sayısı (n=500) üzerinden hesaplanmıştır.

Tüm öğrencilere "sigarasız bir yaşamın daha güzel olacağına inanıyor musunuz?" sorusu sorulduğunda, %93.80'1 evet, %6.20'si hayır yanıtı vermiştir. Evet yanıtı verenlerin %37 .80'1 sağlıklı yaşamı neden olarak gösterirken, hayır yanıtı verenlerin %1.60'1 kişisel özgürlüğü neden olarak belirtmiştir (Tablo 7).

Tablo 7 : Öğrencilerin "Sigarasız Bir Yaşamın Daha Ozel Olacağına İnanıyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri YanıUann Dağılımı.

Yanıtlar	S	%
Sigarasız Bir Yaşamın Daha		
Güzel Olacağına İnanıyor musunuz?		
Evet	469	93.80
Hayır	31	6.20
Yanıt "Evet" ise Nedeni		
Sağlıklı çevre	131	26.20
Sağlıklı yaşam	189	37.80
Ekonomik nedenler	4	0.80
Madde bağımlılığının önlenmesi	5	1.00
Yanıt "Hayır" İse Nedeni		
Kişisel özgürlüktür	8	1.60
Sigara içmek zevktir	5	1.00
Sigaraya gereksinim duymak	5	1.00
Sigara yaşamı etkilemez	2	0.40

- Yüzdeler toplam denek sayısı (n=500) üzerinden hesaplanmıştır.

Öğrencilerin %39. 10-u sigara içen bireyleri hiç sönmeyen bacaya benzetmişlerdir.

Hemşire ve doktorlar üzerinde yürütülen bir çalışmada deneklerin, sigara içenleri ilk sırada "intihar eden kişi"ye, ikinci sırada ise "soba bacası"na benzettikleri görülmüştür (12).

Tablo 8: HYO Öğrencileri!ın "Sigara İçenleri Neye Benzetiyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

Yanıtlar	S	%
Hiç sönmeyen bir baca. egzoz borusu	122	39.10
Kendine güveni olmayan iradesiz kişiler	88	28.20
Kendisinin ve başkalarının sağlığına önem vermeyen bencil insanlar	70	22.43
Kül tablası	15	4.80
Oral döneme fiksasyon	13	4.16
Zararlı parazitler	4	1.28
Red kit, kukla, ailesinden para çalan hırsız, kömürden iskelet. hava kirletme makinası, tehlikeli bomba ve diğer benzetmeler	19	6.08
Toplam	312	100.00

- Yüzdeler yanıı verenler üzerinden hesaplanm;.ştir.

Sağlık personelinin sigara içmesini olumlu bulmayanlar, sigarasız bir yaşamın daha güzel olduğuna inananlar. sigara içmeyen örnek kişi olmayı isteyenlerin oranı sigara içmeyen öğrencilerde sigara içen öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

($\chi^2 = 5.717$. SD = 1. $p < 0.05$)
($\chi^2 = 12.978$. SD = 1, $p < 0.01$) ($\chi^2 = 15.54$ -4. SD = 1, $p < 0.01$)

Doktor ve hemşirelerin sağlık personelinin sigara içmesini hoş karşılamadıkları İnanç'ın çalışmasında da gösterilmiştir (12).

Sigara içmeyen öğrenciler. sigara içen öğrencilere göre "pasif içiciliğin" daha zararlı olduğunu düşünmektedirler ($\chi^2 = 6.547$. SD = 1. $p < 0.05$).

Tablo 9: Sağlık Personeli Olarak Sigarasız Bir Toplum için Öğrencilerin Önerileri.

Öneriler	S	%
Sigara içilmesine karşı yasal önlemler alınmalı	112	23.60
Her yaş grubu bireyler sigaranın zararları konusunda eğitilmeli	102	20.40
Sağlık personeli sigara içmemeli ve bu konuda halkı eğitmeli	38	7.60
Sigarayı bırakma kampanyaları arttırılmalı	36	7.20
Uyan levhaları arttırılmalı	32	6.40
Kitle iletişim araçlarında sigara reklamlarının yapılması yasaklanmalı, sigaranın zararları konusuna daha çok yer verilmeli	23	4.60
Sigara içenler için ayrı yerler bulundurulmalı	21	4.20
Diğerleri	12	2.40
TOPLAM	1	23.60
Yanıtsız	15	
	50	100.00
	0	

Sağlık personeli olarak "sigarasız bir toplum için" öğrencilerin önerileri Tablo 9'da gösterilmiştir. % 23.60 oranında sigara içilmesine karşı yasal önlemler ilk sırada yer alırken, % 20.40 oranında her yaş grubu bireyin sigaranın zararları konusunda eğilimi önerisi ikinci sırada yer almaktadır.

'Toplumda sigara içmeyen örnek bir kişi olmak ister misiniz?' sorusuna öğrencilerin %89.00 (445)'u evet, %11.00 (55)'i hayır yanıtını vermiştir.

"Sağlık personelinin sigara içmesi olumlu bir davranış mıdır?" sorusuna ise öğrencilerin %3.40 (17)'i evet, %96.60 (483)'i hayır yanıtını vermiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucuna göre öğrencilerin %67.40'1 en az bir kez sigara içimini deneyimlerken, %25.80'1 her gün en az bir kez sigara içmektedir. Sigara içen öğrencilerin %74.25'1 sigarayı bırakmayı düşünmektedir. Öğrencilerin yaş grubu, sınıfları ve ailelerinde sigara içme oranı arttıkça kendilerinin sigara tüketiminde artmaktadır.

Öğrencilerin, sigaranın kişiye ve çevreye zararlı olduğuna inanmalarına rağmen, sigara içenlerin uyanması konusundaki tutumları sigara içen ve içmeyen öğrenciler arasında istatistiksel düzeyde farklı bulunmuştur. Öğrencilerin %89.40'1 kitle iletişim araçlarında sigaraya yönelik yayınları yeterli bulmazken, %68.40'1da sigarayı bırakma kampanyalarını desteklemektedir.

Evde, işyerinde, okulda, ulaşım araçlarında, toplu yerlerde vs. sigarasız ve dumansız bir ortamda yaşamak insanların en doğal hakkıdır. Bu doğuştan gelen hak kabul edilmeli, benimsenmeli ve insanların bu haklarına saygı gösterilmelidir.

Toplumun ve bireylerin sağlığının korunması ve geliştirilmesinde öncelikle devlet sorumlu olduğuna göre, devlet kuruluşlarının öncülüğünde, konu ile ilgili çeşitli özel ve gönüllü kuruluş ve kişilerin bir araya getirilmesi, güçlü bir birlikteliğin sağlanması açısından yararlı ve gereklidir.

Kurumların sigara karşıtı yasal yaptırımlarının yanında kişisel haklarına sahip çıkmaları, yakın çevresindeki sigara içenlere uyandırmaları, bu uyarıyı yaparken rahatsızlık duymamaları gerektiğinin eğitimde yapılmalıdır.

Sigara bağımlılığının ilacı eğittir. yakın bir gelecekte sağlık ordusuna katılacak olan hemşire öğrencilerin halkı bu konuda bilinçlendirilmesi beklenirken, kendisini bu bağımlılıktan kurtarması için onlara destek ve örnek olması gereken, bizlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Sağlık eğitimi çok küçük yaşlardan başlanarak sürdürülmeli; aile, okul ve iş yaşantısında sigarasız ortamlar sağlanmalı; sağlık personeli, eğitimciler ve ebeveynler konu hakkında bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Argon, G., "Sigara, Zararları ve Korunma Yöntemleri, Tütün Kullanma Şekilleri ve Nedenleri", E. Ü. HYO Dergisi, 4, 1, 1988, 59-64.
2. Aşut, S., "Sigara Aşkanlığının Sağlık Sonuçları ve Sigaraya Karşı Önlemler", Sürekli Tıp Eğitirri Dergisi, 1-11 kasım 1992, 376-378.
3. Aykut, M., Öztürk, Y., "Erciyes Üniversitesinin Çeşitli Fakültelelerinde Okuyan Öğrencilerin Sigara İçme Durumu ve Bunu Etkileyen Bazı Faktörler", Sağlık Dergisi, 61, 1, 1989, 60-72.
4. Bilir, N., "Başarılabılır" Sigara Alarmı. Türkiye Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu Yayını, S:3. Eylül 1992, 1-2.
5. Bilir, N., "Tütün ya da Sağlık: Sağlığı Seçin", Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni, 10, 2, 1989, 8-9.
6. Çakıroğlu, S., Yıldız, S. . Erkal. M., "FNHYO Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıkları ve Sigaranın Bebek Üzerindeki Etkileri Konusunda Bilinçli Olup-Olmadıklarına ilişkin Bir Çalışma", 1.0. HYO II. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. 8-9 Eylül 1988, Hllal Matbaacılık, İstanbul. 1 76- 181.
7. Çımrın, A, Ergtrı.. Akkoçlu. A. ve ark., "Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci ve Çalışanlarında Akciğer Hastalıklarının Sigara İle İlişkisinin incelenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fak. Dergisi, 3, 3. 1988, 54-62.
8. "DSÖ Avrupa Bölge Bürosu tütün Faaliyet Planı", Ruh Sağlığı Bülteni, T.C. Sağlık Bakanlığı TSH Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Daire Başkanlığı. arıkara, 1993. 20-25.
9. Fadrloğlu, Ç .. Ergin, K., Argon. G .• ve ark., "E. Ü. HYO Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıklarının Araştırılması", E. Ü. HYO Dergisi, 1, 1, 1985, 23-30.
10. Ergin. K.. "Sigaranın sağlık Üzerine Etkiler,". E. Ü. HYO Dergisi, 4, 1, 1988, 65-71.
11. Ergör, A., "Tüm İşyerlerinde Ortak ve Önlenebilir Risk Faktörü: Sigara", 1TB İşçi Sağlığı Bülteni, 3. Eylül 199: . 12.

12. İnanç, V., Yurt., "Gata'da Çalışan Doktor ve Hemşirelerin Sigara İçme Davranışına İlişkin Özelliklerin incelenmesi", II. Ulusal Hernştrellk Kongresi Bildirileri, E. Ü. HYO 12-14 Eylül 1990, İzmir, 629-640.
13. Kocabaş, A., "Dünya'da ve 1ürkiye'de Sigara Sorunu", yeni Tıp Dergisi, 5, 3, 1988, 51-62.
14. "Pasif İçicilik" Çevredeki Sigara Dumanı ve Sağlık", Sigara Alarmı, Türkiye Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu Yayını, S:l, Mart 1992, 3.
15. Özdamar, K., Canyürek, E., Dinçer, K., ve ark., "Üniversite Öğrencilerinin Sigara Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma", Doğa Tr. J. ofMedlcal Sciences, 14, 1990, 669-679.
16. "Sigara Alarmı", Sigara Alarmı Türkiye Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu Yayını, S:l, Mart 1992, 1.
17. Türköz, S . 'Tfıt ün". Yeni n p Dergisi, 5, 3, 1988, 63.

